

skal det være ordentligt, og der er især en Ting ved Flertallets Forslag, som jeg sætter overordentlig stor Pris paa. Det er, at det rammer Alle ens. Det vil Minoritetets Forslag ikke føre til, thi det turde vel være, at i mange Menigheder, hvor der ikke er en stor Kirkeeier, men hvor man selv skal bekoste det Hele, vil Tilbøjeligheden til at forlange Varmeapparat i Kirken slet ikke være saa stor. Som Flertallet derimod har foreslaaet det, rammer Bestemmelsen Alle ens og fører til, at alle Kirker blive opvarmede. Derfor stemmer jeg aldeles ubetinget for Flertallets Forslag, og bliver Mindretallets Forslag vedtaget, stemmer jeg imod Loven.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet: Jeg vil ikke forfølge, at jeg er bleven overrasket ved flere Ytringer, jeg har hørt i denne Sal med Hensyn til den foreliggende Sag, og som jeg maa tilstaa, at jeg, da Sagen forhandlede i det andet Thing, mindst havde gjort Regning paa at møde her i Salen. Den Sætning, som den ærede sidste Taler fremsatte, og som forekom mig at gaa ud paa, at man skal gjøre Skridtet fuldt ud, er en Sætning, som er mig velbekendt fra det andet Thing, men som her for mig er noget ny, navnlig i den Retning, hvorom her er Spørgsmaal. Det er dog nemlig udenfor al Tvivl, at hvorledes man end vil vurdere disse Forpligtelser hver for sig, maa der være Samstemning tilstede om, at Anbringelsen af et Varmeapparat i Forbindelse med de faste Udgifter ved Opvarmningen er mere end en Anbringelse af Varmeapparat alene, at det altsaa ganske vist er at gjøre endnu et større Skridt, større Fordringer til de Paagældende at forlange en saadan fast vedvarende Opvarmning af Kirken. Men naar man nu erkender dette, forekommer det mig ogsaa, at netop efter den Vej, som man er gaaet i denne Sag, og efter hvad der særdeles meget blev bragt frem under de store Forhandlinger, der gik forud for Loven af 1861, maa man dog nære nogen Betænkelse ved, naar man gjør Fordringer, som man ikke tidligere ansaa berettigede ligeoverfor Tiendeieeren, da at gjøre dem større, end man anser for høist fornødent. Jeg bemærker i Forbigaaende, at naar jeg bruger Udtrykket „fornødent“, vil jeg slet ikke dermed urgere Skridtet som nødvendigt, jeg vil overhovedet ikke gjøre den Adskillelse, som den ærede Ordfører gjorde, mellem nødvendig og ønskelig, og sige, at naar Noget er nødvendigt, maa det kræves som en Pligt, og naar Noget er ønskelig, kan man ikke gjøre det gjældende, thi det er langt fra Tilfældet med en stor Del af de Fordringer, som ere stillede, navnlig i Loven af 1861, at de paa nogen Maade skulde betragtes som nødvendige. De angaa i Virkelighed Meget, som langt fra er nødvendigt for Kirkens egentlige Formaal, men man har af Skjønhedsahslyn, af antikvarisk Interesse

osv., opstillet Fordringer til Kirkeieeren; paa samme Maade erkender man, hvad man ikke tidligere har gjort, at der kan være Fornødenhed tilstede for at faae Kirken opvarmet, men man skal da ikke gaa videre, end man i den Henseende erkender for at være nødvendigt. Man maa erkende, at naar man letter Byrden, følger man den Vej, som man tidligere er gaaet i den Retning, og som synes at være ganske naturlig. Det er ingenlunde noget Nyt, at man har anbragt Raffelovne i Kirkerne; der er flere Steder, hvor det er slet ogsaa fra private Gievers Side, og, saavidt jeg veed, ogsaa fra det Offentliges Side; man har da fundet det fuldstændigt naturligt at modtage Apparaterne med Taknemmelighed, naar Varmeindretningen er anbragt af Tiendeieeren, og man har selv paataget sig at sørge for Brændselet; saalænge det slet frivillig, har man modtaget Apparaterne med Taknemmelighed, og paa den Maade er Sagen bleven ordnet flere Steder. Nu kunde man ganske vist sige, lad os gaa den Vej og lad Afgjørelsen bero paa, hvorvidt man i det Hele taget frivilligt vil opstille Apparater, saa kan man undvære Lovbestemmelser. Man er imidlertid med Fryd bleven enig om, at skulde man vente, vilde mange forskjellige Grunde gjøre, at det vilde være overordentlig tvivlsomt, om en almindelig Indfølelse af Varmeapparater nogensinde kom. Men man bør dog ikke gjøre Fordringerne strengere end til, hvad andettids er slet paa en Maade, som man paa begge Sider har været tilfreds med og fundet paaskjønnelsesværdig. Dertil kommer yderligere for mig Karakteren af den Byrde, man paalægger. Derfor det blot vor Pengebeløbet selv, om hvilket det gjaldt, kunde det endda være — jeg vil ikke inblade mig paa, hvor stort dette bliver, det er vanskeligt at beregne, og heller ikke sige, hvor stort Trykket vilde blive paa den enkelte Tiendeieer, thi ogsaa det er afhængigt af mange forskellige Forhold, den ærede Ordfører har jo selv udtalt, at han vidste, at der var mange Tiendeieere, som vilde blive haardt trykkede ved den Udgift, som man lagde paa dem —, men jeg taler navnlig om Karakteren af Byrden, man kommer jo ind paa Forhold og Fordringer, som ikke kunne opføres aldeles bestemt, men kunne give ideelig Anledning til Rævelerier, om jeg maa bruge det Udtryk, og Misforopielse, hvilket er yderligere Ubhageligheder at lægge paa Tiendeieeren foruden Udgiften. Hvor mangfoldige Anledninger kan der ikke være til Klage og Misforopielse over Dit og Dat ved Opvarmningen, berettigede og uberettigede. For blot at nævne et Exempel: naar man henviser til Loven af 25de Marts 1872, ser man, at det ikke blot er de almindelige Søn- og Helligdage, om hvilke det gjælder, men saa ofte som Kirken bruges, er Forpligtelsen tilstede. I § 1 er der jo givet Regel for, at Sognekapellet kan benyttes flere Gange om Dagen, ogsaa om Sogne-dagene; naar Præsterne bestemme sig til at holde